

Raadsvoorstel

Onderwerp: Begroting 2024
Datum: 8 november 2023
Agendapunt: 8
Behandeling: Besluitvormend
Portefeuille-
houder(s): Wethouder E. Dijkhuis
Steller: Peter Meijer: p.meijer@hethogeland.nl
Zaaknummer: Z.HHL.079405

1. Samenvatting

De begroting 2024 wordt aan uw raad voorgelegd met een positief meerjarig saldo met daarin verschillende onzekerheden en taakstellingen. De behandeling in uw raad staat geagendeerd voor 8 november 2023. Deze begroting moet voor 15 november 2023 worden ingediend bij provincie en ministerie. Met het vaststellen van de begroting geeft u ons college de bevoegdheid om uitgaven te doen binnen de door u beschikbaar gestelde budgetten.

Door de hoge inflatie zien we de kosten voor inwoners en bedrijven flink oplopen. Dat geldt uiteraard ook voor de te maken kosten door onze gemeente. Desondanks is het ons gelukt een begroting op te stellen met een geringe stijging van de lokale lasten voor onze burgers en ondernemers. Tegelijkertijd worden er veel grote opgaven opgepakt, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, de ontwikkeling van de Eemshaven en de dorpen eromheen, de transitie van het Sociaal Domein en de vorming van het Ontwikkelplein. De komende twee jaar past dit binnen onze financiële ruimte. Daarna krijgen we jaarlijks vele miljoenen minder van het rijk en is er ook nog geen duidelijkheid over de effecten van de herijking van het gemeentefonds. Dat is zeer bedreigend voor de voortvarendheid waarmee wij de komende jaren invulling kunnen geven aan genoemde opgaven. Wij blijven bij het Rijk dan ook aandringen op voldoende rijksmiddelen vanaf 2026, zodat wij invulling kunnen blijven geven aan de vele maatschappelijke opgaven en wij niet gedwongen worden te snijden in ons voorzieningenniveau.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

Wij stellen u voor:

- De aangeboden programmabegroting 2024 vast te stellen, inclusief meerjarenraming 2025–2027 en de bijlagen;

3. Inleiding

De begroting 2024 resulteert in een sluitend saldo voor het komende begrotingsjaar. De laatste 2 jaren van de meerjarenbegroting (2026 en 2027) laten conform verwachting, een tekort zien. Door onder andere de effecten van de septembercirculaire is het perspectief ten opzichte van de Kadernota veranderd. Met de taakstellingen in onze begroting, de forse prijsstijgingen en de aangekondigde herijking van het gemeentefonds, blijven er nog steeds grote onzekerheden bestaan. Dit vraagt ook de komende jaren waakzaamheid en bijsturing wanneer dat nodig is.

Uitwerking kaderstelling

Deze begroting is een uitwerking van de kaderstelling uit de Voorjaarsnota 2023, die in juli door uw raad is vastgesteld. Sinds die tijd hebben zich echter diverse, veelal autonome, ontwikkelingen voorgedaan die in de voorliggende begroting zijn verwerkt. Dit heeft geleid tot het in deze begroting gepresenteerde perspectief.

De diverse uitgangspunten die wij u in de kaderstelling hebben voorgelegd zijn overgenomen in de voorliggende begroting. Daarbij hebben wij ook getracht rekening te houden met de diverse opmerkingen die u tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota heeft geplaatst. Daarbij denken wij dat het is gelukt om de lokale lasten beperkt te laten stijgen. Zeker als we dit spiegelen aan de algemene prijsontwikkeling in de samenleving. Deze gematigde ontwikkeling is ook in lijn met uw uitgesproken wens.

Ten slotte hebben we ook de meest recente ontwikkelingen in de begroting verwerkt. Daarbij kunt u denken aan de septembercirculaire (algemene uitkering) en bijstellingen als gevolg van volumeontwikkelingen en prijseffecten. Al deze factoren hebben uiteraard enige invloed op het in deze begroting gepresenteerde saldo en meerjarig perspectief.

4. Financieel perspectief

Wij leggen u een begroting voor die zich kenmerkt door een positief meerjarig saldo tot en met 2025, met zoals gezegd een aantal grote opgaven en onzekerheden. Wij geven u een korte samenvatting van de uitkomsten van deze begroting en het meerjarig perspectief. Dit zetten we uiteraard af tegen de uitkomsten van de kaderstelling in de Voorjaarsnota. Wij focussen ons hierbij zoals gebruikelijk op het structureel gepresenteerde saldo. Dit is namelijk waar primair op gestuurd moet worden en waar de toezichthouder op toetst.

In de kaderstelling was het structurele financiële perspectief opgenomen voor de jaren 2024-2027. In onderstaande overzicht hebben we dat perspectief aangevuld met de ontwikkelingen in de begroting:

Verloop meerjarig perspectief				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Verwacht perspectief kaderstelling	2.242	2.992	-2.822	-2.116
Effect ontwikkelingen begroting 2024	-436	-96	-837	1.335
Nieuw verwacht perspectief	1.806	2.896	-3.659	-781

Voor de begroting 2024 wordt het meerjarenperspectief aangevuld met 2027. Met de recente cijfers voor dit jaar en het meerjarige beeld van de Algemene Uitkering, kunnen we ook voor 2027 een beter beeld vormen.

Sinds de opstelling van Kadernota hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die het financiële beeld beïnvloeden. De ontwikkelingen hebben per saldo een wisselend financieel effect op het perspectief. We zijn er echter in geslaagd een begroting met een sluitend perspectief tot en met 2025 te presenteren, met een verwacht tekort voor het 'Ravijnjaar' 2026. Overigens is het verwachte tekort voor 2027 minder groot dan verwacht. Dit heeft vooral te maken met het volume-accres in de algemene uitkering vanaf dat jaar. Voor de jaren 2022 tot en met 2026 was dit volumeaccres vastgezet.

In de voorliggende begroting zien we op veel plaatsen prijs- en volumeontwikkelingen, die maken dat veel budgetten opgehoogd moeten worden. Daar waar dit het geval is, hebben we deze gedekt uit de stelpost voor prijscompensatie.

De ontwikkelingen die we ten opzichte van de voorjaarsnota in de begroting hebben verwerkt ziet u op hoofdlijnen in onderstaand overzicht:

Ontwikkelingen in begroting 2024				
<i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
Algemene Uitkering (sept. culaire)	-180	-270	-862	1.290
Personeel	121	121	121	121
Kapitaallasten	-778	-922	-1.738	-2.374
Jeugdzorg	-217	-217	-217	-217
WMO	567	567	567	567
WSW	169	251	1.211	1.333
Mobiliteitsprogramma	-125	-90	-90	-90
Leges	345	478	715	956
Overige mutaties	-338	-14	-544	-251
Effect ontwikkelingen	-436	-96	-837	1.335

De bovenstaande ontwikkelingen worden in het hoofdstuk 'Toelichting Lasten en Baten' en in de samenvatting van de begroting nader toegelicht.

Incidenteel begrotingssaldo

Naast het structurele begrotingssaldo benoemen we ook het incidentele deel van de begroting. Wij zien dat het incidentele saldo in 2024 bijna € 3 miljoen negatief bedraagt. Dit saldo wordt onttrokken aan de AR.

5. Specifieke onderwerpen

Naast bovenstaand beeld van de voorliggende begroting zijn er nog een aantal specifieke onderwerpen die we graag nog kort toelichten, omdat ze van belang zijn bij de behandeling van de begroting. Deze onderwerpen zijn:

- Lokale lastendruk;
- Leges Omgevingswet
- BUIG;
- Prijsontwikkelingen;
- Weerstandsvermogen;

Bovengenoemde punten lichten we hieronder kort toe:

Lokale lastendruk

Door het relatief positieve beeld van ons financieel perspectief in de eerste jaren, zijn wij in staat de lastendruk te beperken. De OZB opbrengsten voor de woningen, de niet woningen en de rioolheffing zijn slechts verhoogd met inflatie en areaaluitbreiding. De afvalstoffenheffing is verwerkt conform de besluitvorming in uw raad. Alles overziend dus een totale stijging van de lastendruk die wat ons betreft acceptabel is. Hieronder ziet u een korte weergave van de ontwikkeling van de lastendruk van 2023 naar 2024:

Lastendruk			
	2023	2024	Stijging
OZB	€ 351,25	€ 362,84	3,30%
Rioolheffing	€ 210,00	€ 216,93	3,30%
Afvalstoffenheffing	€ 272,28	€ 301,10	10,58%
Totaal gemeentelijke lastendruk	€ 833,53	€ 880,87	5,68%

In de paragraaf 'Lokale Heffingen' vindt u een uitgebreide weergave van de voorgestelde tarieven en de lastendruk voor 2024.

Leges Omgevingswet

Vanaf 1 januari 2024 is de omgevingswet van kracht. Dit heeft ook gevolgen voor de leges die in dit kader kunnen worden geheven. Hoe dit voor de legesopbrengsten zal uitpakken is op dit moment moeilijk te overzien. Wij stellen daarom voor om 2024 als overgangsjaar te gebruiken. Met de ervaringen die we opdoen kunnen we kijken hoe we de legesstructuur vanaf 2025 kunnen vormgeven.

Dat betekent uiteraard wel een risico in 2024, aangezien de legesinkomsten zeker zullen dalen. We zien echter dat de inkomsten de afgelopen jaren, vaak door incidenteel grote objecten, hoger zijn uitgevallen dan hetgeen we structureel in de begroting hebben opgenomen. Wij stellen daarom voor de geraamde opbrengsten in dit kader niet te verlagen en de leges voor de onderdelen die ook onder de nieuwe omgevingswet gehandhaafd blijven, te verhogen met het inflatiepercentage van 3,3%. Het risico op een lagere opbrengst hebben we meegenomen in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen, zoals u ook in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement kunt zien.

Wij zullen u bij de Voorjaarsnota van 2024 informeren over de ervaringen en de lijn die wij voor 2025 en verder aan u willen voorstellen.

BUIG

Ten aanzien de BUIG-uitkering zien we dat het macro-budget toegenomen is met ongeveer 4,5%. Op basis van de verdeelmaatstaven is het aandeel dat Het Hogeland vanuit dit budget ontvangt afgenomen met 2,6%. Per saldo neemt het BUIG-budget daarmee toe terwijl de gemeentelijke uitgaven als gevolg van minder personen in de bijstand afnemen. Als gevolg hiervan wordt voor 2024 een voordeel verwacht van 700.000.

Gezien het grillige verloop van het gemeentelijke BUIG-budget wordt voorgesteld dit incidentele voordeel te storten in de reserve SD, aangezien het slechts om een voorlopig budget gaat. De definitieve beschikking wordt pas ontvangen begin oktober 2024. Vooralsnog heeft het daarmee geen invloed op het begrotingssaldo voor 2024.

Prijsontwikkelingen

In de begroting zijn een groot aantal bijstellingen verwerkt als gevolg van prijsontwikkelingen. Dat was ook in de lijn der verwachting en daarvoor hadden we ook stelposten opgenomen die hoger zijn dan gebruikelijk. Het totaal van de verwerkte prijsstijgingen in 2024 is ruim € 4 miljoen. De prijsstijgingen hebben we gedekt uit de daarvoor in de begroting opgenomen stelpost.

Overigens zijn ook diverse investeringskredieten geïndexeerd. Dat leidt uiteraard tot hogere kapitaallasten in de komende jaren. Deze zijn in de meerjarenramingen verwerkt.

Stelposten voor loon en prijsindexatie

Zoals gewoonlijk stellen wij de stelposten voor loon- en prijsstijgingen in de begroting bij op basis van de septembercirculaire. Tegelijkertijd hebben we de stelposten ingezet voor de dekking van doorgevoerde prijseffecten in de begroting. In onderstaand overzicht ziet u wat dit betekent voor het saldo van de in de begroting opgenomen stelposten voor loon en prijsmutaties.

Stelposten loon/prijs				
Bedragen x €1.000,-	2024	2025	2026	2027
Bestaande Loon/prijs compensatie voorjaarsnota	4.937	9.064	11.599	14.513
Inzet begroting 2024	-4.064	-4.196	-4.583	-4.619
Aanvulling vanuit septembercirculaire (loon + prijs)	1.143	967	862	716
Resterend (loon + prijs)	2.016	5.835	7.877	10.610

U ziet in bovenstaande tabel dat wij de doorgevoerde prijsmutaties in deze begroting nog hebben kunnen dekken uit de daarvoor bestemde stelposten. Het resterende saldo kan worden ingezet voor toekomstige loon- en prijseffecten.

Weerstandsvermogen

Naast het resultaat is natuurlijk ook onze vermogenspositie van groot belang. Deze bepaalt immers de risico's die we kunnen aangaan en dient als dekking voor incidentele uitgaven. Deze vermogenspositie beoordelen we onder andere middels ons weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een 'ratio weerstandsvermogen' en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. De ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen. Als de berekende ratio 1 of meer is, dan kunnen volgens de geldende weerstandsnormen de incidentele gevolgen van risico's worden opgevangen.

Zoals u in de paragraaf Weerstandsvermogen & Risicomanagement kunt lezen, komt onze ratio weerstandsvermogen uit op 2,72. Dat betekent dat onze vermogenspositie van ruim voldoende omvang is om de risico's te kunnen opvangen.

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{23,48 \text{ mln.}}{8,63 \text{ mln.}} = 2,72$$

Positief saldo 2024-2025

Samenvattend kunnen we zien dat er een begrotingsoverschot van ruim € 1,8 miljoen is voor 2024. Dit overschot slaat zoals verwacht om in een tekort vanaf 2026. Door het volume effect in de algemene uitkering, die vanaf 2027 weer wordt toegepast, wordt het tekort in dat jaar enigszins gedempt. Daarbij moeten we ons wel realiseren dat deze financiële ruimte nodig is om de mogelijke volume-effecten in de komende jaren op te kunnen vangen.

Wij zien in aanvulling op dit meerjarige saldo dat er nog steeds een aantal taakstellingen in de begroting zijn opgenomen. Denk hierbij aan de taakstelling op efficiency en de jeugdzorg. Ook is er nog geen duidelijkheid over de effecten van de herijking van het gemeentefonds na 2025. Daardoor blijven de onzekerheden groot.

Gezien de grote opgaven die voor ons liggen en de voorziene tekorten en onzekerheden vanaf 2026 blijft het zaak kritisch te zijn op onze uitgaven en de balans te vinden tussen noodzakelijke investeringen en een sluitende begroting. Daarbij blijven we bij het rijk aandringen op voldoende rijksmiddelen op korte en lange termijn.

Bijlage: Begroting Het Hogeland 2024

Winsum, 10 oktober 2023

Burgemeester en wethouders van Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding